

Est et Ouest

Deux grandes puissances s'affrontent aujourd'hui dans le monde : d'une part l'U.R.S.S. et le bloc oriental communiste; d'autre part les U.S.A. et le bloc occidental capitaliste.

D'après Karl Marx, le père du communisme, la lutte des classes doit inévitablement entraîner la disparition du capitalisme et de la bourgeoisie. Celle-ci, en pays capitaliste, détient les instruments de production et exploite les autres groupes sociaux. Mais elle crée de la sorte un prolétariat qui instituera par la voie révolutionnaire une société sans classe où la propriété sera collective. Parce qu'il offre une explication des maux dont souffre le monde actuel et propose des remèdes qu'il affirme efficaces, le communisme possède une grande force de persuasion.

Pendant la Deuxième Guerre mondiale, les U.S.A. et l'U.R.S.S. combattirent ensemble un ennemi commun : le nazisme. On aurait pu croire que ces deux puissances allaient continuer à collaborer amicalement en temps de paix. Mais il n'en fut rien. Dès la fin de la guerre, de nombreux pays d'Europe orientale et de l'Asie se tournèrent vers le communisme. Les U.S.A. en furent alarmés. D'autre part, ils étaient les seuls à posséder la bombe atomique, et ce fait, ajouté à celui de l'aide économique qu'ils apportaient aux nations menacées par le communisme (voir page 160), suscita la crainte et la méfiance du bloc oriental.

Un des principaux points de la « guerre froide » entre l'Est et l'Ouest est la question de Berlin. En 1945, les troupes américaines, anglaises et françaises avaient occupé la partie occidentale de l'Allemagne, tandis que les Russes occupaient la

partie orientale. Berlin, situé en plein cœur de la zone russe, fut partagé en quatre secteurs occupés l'un par les Russes et les autres par les trois alliés occidentaux. En juin 1948, les autorités soviétiques isolèrent la ville pour obliger les Occidentaux à la quitter. Ce plan fut déjoué grâce à un « pont aérien », et le blocus fut levé en mai 1949.

Depuis, le monde capitaliste et le monde communiste ont formé leurs propres alliances. Du côté occidental : l'Organisation du traité de l'Atlantique Nord (OTAN), le Pacte de Bagdad et l'Organisation du traité de l'Asie du sud-est (OTASE). Du côté oriental : le Pacte de Varsovie.

Certains pays neufs d'Asie et d'Afrique tendent à constituer une troisième force, un « tiers-monde ». Leurs hommes politiques — Sukarno, président de l'Indonésie, le pandit Nehru, premier ministre de l'Inde... — se sont rencontrés à diverses reprises pour affirmer leur esprit neutraliste, et notamment à Bandung (Indonésie) en 1955.

En haut, à gauche : les chefs communistes, Khrouchtchev, successeur de Staline, et Mao Tsé-toung (voir page 182).

Au centre : Nehru et Sukarno.

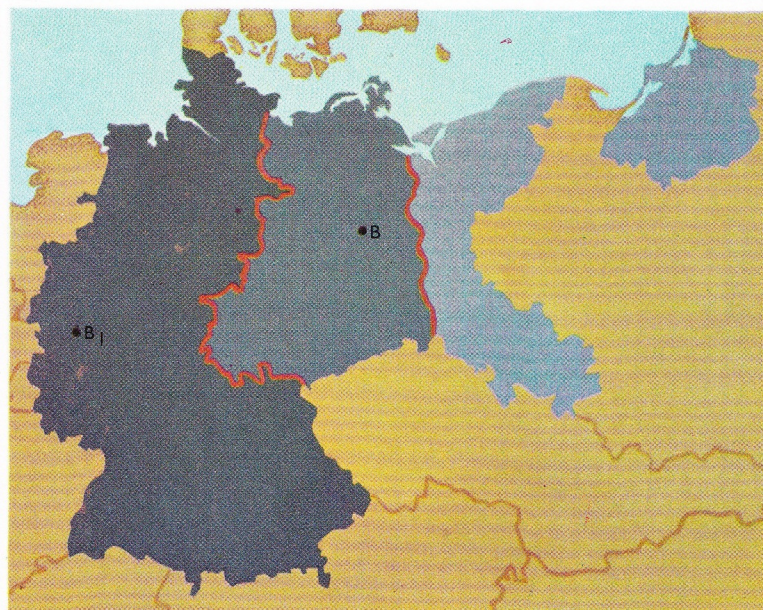
A droite : De Gaulle, Macmillan et Kennedy.

Au milieu : carte indiquant les pays faisant partie de l'OTAN, de l'OTASE, du Pacte de Bagdad, du Pacte de Varsovie.

En bas, à gauche : Konrad Adenauer, ex-chancelier de l'Allemagne fédérale, et Walter Ulbricht, secrétaire général du S.E.D. (Parti socialiste de l'Allemagne de l'Est).

Au milieu : carte des deux Allemagnes. B = Berlin. Br = Bonn.

A droite : monument commémoratif du « Pont aérien » à Berlin.

OOST EN WEST

Bij de meeste belangrijke politieke debatten van het ogenblik nemen de oostelijke landen meestal een standpunt in, tegenovergesteld aan het westelijke standpunt.

De U.S.S.R., de leidende macht van het oostelijke blok, gaat uit van het communistische politieke en economische stelsel, waarbij het bezit van en het toezicht op de industrie, de landbouw en het vervoer in hoge mate staatsmonopolie zijn. De Verenigde Staten gaan uit van het kapitalistische stelsel, waarbij deze organen voornamelijk door particuliere ondernemingen worden bestuurd. Het Russische stelsel concentreert een ontzettende hoeveelheid macht in handen van de regering, terwijl het Amerikaanse stelsel meer macht, ook die om de regering te wijzigen, in handen van de gewone burgers laat.

Karl Marx, de vader van het communisme, leerde dat het kapitalistische stelsel tot uiteindelijke mislukking was gedoemd, en dat het communisme ten slotte de hele wereld zou omvatten. Vele communisten verdedigen deze stelling nog steeds en beschouwen het als hun plicht, het communisme te steunen, waar het zich ook in kapitalistische landen vertoont. In de afgelopen jaren hebben sommige kapitalistische landen zich al evenzeer bereid getoond, anti-communistische bewegingen in communistische landen aan te moedigen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bevochten de Verenigde Staten en de U.S.S.R. samen dezelfde vijand, nazi-Duitsland. Nog gedurende een korte tijd daarna zag het er naar uit, dat ze zouden kunnen voortgaan in vreedstijd op vriendschappelijke wijze samen te werken. Maar in de eerste jaren na de oorlog kwamen er in vele Oosteuropese en Oost-aziatische landen communistische regeringen aan de macht. In de Verenigde Staten ontstond nieuwe vrees voor het zich verspreidende communisme. Anderzijds vormden de Verenigde Staten de enige macht, die atoomwapens bezat. Dit feit en tevens het Amerikaanse programma voor economische hulp aan de door het communisme bedreigde landen, veroorzaakte op haar beurt angst en wantrouwen in de oostelijke landen.

In 1948 deed dit wederzijdse wantrouwen een crisis ontstaan in verband met het Berlijnse vraagstuk. Sovjettroepen bezetten immers de oostelijke zone van Duitsland, terwijl Amerikaanse, Britse en Franse

troepen in de westelijke zone gelegerd waren. Berlijn, de voormalige hoofdstad van heel Duitsland, lag diep in de oostelijke zone, maar de westelijke Geallieerden bezetten er een grote sector van. Ten gevolge van een twist aangaande een voorgestelde muntwijziging in West-Duitsland trachtten de Russische autoriteiten de stad te blokkeren. Alleen door middel van een zogenaamde luchtbrug kon West-Berlijn van voedsel en grondstoffen worden voorzien. Nadat de blokkade in mei 1949 was opgeheven, werd West-Duitsland een federale republiek. Deze vestigde haar hoofdstad te Bonn en stelde Dr. Konrad Adenauer als federaal kanselier aan. Oost-Duitsland werd een volksrepubliek, met de oostelijke sector van Berlijn als hoofdstad en Otto Grotewohl als eerste-minister.

Sedertdien heeft zowel de door de communisten geleide oostelijke wereld als de door de kapitalisten geleide westelijke wereld eigen machtige allianties gevormd. Aan westelijke zijde bestaat de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NATO), die de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Turkije, Griekenland, West-Duitsland en de meeste landen van West-Europa omvat. Verder is er het Pact van Bagdad (thans de Centrale Verdragsorganisatie genoemd), met Iran, Pakistan en Turkije en ten slotte de Zuid-oostaziatische Verdragsorganisatie (SEATO), waarbij de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Australië, Nieuw-Zeeland, Pakistan, Thailand en de Filipijnen zijn aangesloten. Aan oostelijke zijde hebben de Sovjet-Unie, Polen, Oost-Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Albanië en communistisch China zich in het Pact van Warschau verenigd.

Leiders van vele Afrikaanse en Aziatische staten zijn van tijd tot tijd samengekomen, in een poging om een standpunt dat men neutraal kan noemen, naar voren te brengen. Onder hen zijn president Soekarno van Indonesië en de Indische eerste-minister, Pandit Nehroe, vooraanstaande figuren.

Boven links : De communistische leiders Kroeetsjew en Mao-Tse-Toeng. **Midden boven :** Nehroe en Soekarno. **Boven rechts :** John Foster Dulles en Ernest Bevin, twee architecten van de Amerikaanse en de Britse buitenlandse politiek tijdens de naoorlogse jaren. **Midden :** Kaart waarop de NATO-landen en SEATO-landen, de oorspronkelijke leden van het Bagdadpact, het Warschapact en de neutrale staten werden aangeduid. **Onder links :** Adenauer en Ulbricht. **Onder midden :** Kaart van de twee Duitslanden (B = Berlijn, BI = Bonn). **Onder rechts :** Gedenkteken voor de Berlijnse luchtbrug.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.